CRYNODEB O WEITHGAREDDAU'R PWYLLGOR ERS YR ADRODDIAD BLYNYDDOL DIWETHAF

Cynnwys

Teitl	Paragraff
Cynnwys	
Rhagair y Cadeirydd	
Yr adroddiad hwn	1
Cefndir y Pwyllgor	2 - 6
Crynodeb o weithgareddau'r Pwyllgor o fis Hydref 2002 tan fis Ebrill 2003	7 - 26
Cyrff cyhoeddus sydd ynghlwm â hyrwyddo cyfle cyfartal	27 - 29
Crynodeb o weithgareddau allweddol y Pwyllgor Cyfle Cyfartal yn ystod y sesiwn cyntaf	30
Cynigion ar gyfer gweithgareddau'r Pwyllgor Cyfle Cyfartal newydd	31
Cylch gorchwyl y Pwyllgor	Atodiad 1
Rhestr yr Aelodau	Atodiad 2
Crynodeb o'r agendâu	Atodiad 3

Rhagair y Cadeirydd

Roeddwn wrth fy modd i gael fy ethol yn Gadeirydd y Pwyllgor Cyfle Cyfartal ym mis Rhagfyr 2002. Mae'r Pwyllgor yn chwarae rôl hanfodol yn sicrhau bod y Cynulliad yn cyflawni ei ddyletswyddau statudol o ran cydraddoldeb.

Roedd mynd ati i hyrwyddo cyfle cyfartal i holl bobl Cymru yn agwedd allweddol ar y weledigaeth ar gyfer llywodraeth ddatganoledig i Gymru, ac fe nodir hynny yn Neddf Llywodraeth Cymru.

Mae'r adroddiad hwn yn ymdrin â gweithgareddau'r Pwyllgor o fis Hydref 2002 tan fis Mawrth 2003, ac y mae'n cynnwys crynodeb o waith y Pwyllgor yn ystod sesiwn cyflawn cyntaf y Cynulliad.

Er mis Hydref 2002, bu'r Pwyllgor yn canolbwyntio ar yr adolygiad o'r gwasanaethau a ddarperir ar gyfer Sipsiwn a Theithwyr. Mae'r adolygiad wedi bod yn un pellgyrhaeddol, ac rwy'n edrych ymlaen at gyflwyno ein hadroddiad a'n hargymhellion i'r Cynulliad. Rydym hefyd wedi ystyried ystod o faterion eraill, gan gynnwys cynigion Llywodraeth y DU ar gyfer un corff dros gydraddoldeb, cynyddu amrywiaeth mewn penodiadau cyhoeddus a datblygu cynlluniau cydraddoldeb hiliol. Ceir manylion pellach am y materion hyn, ynghyd â'r materion eraill y mae'r Pwyllgor wedi'u hystyried, yn yr adroddiad hwn.

Rwy'n ddiolchgar i'r Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol, y Comisiwn Cyfle Cyfartal, y Comisiwn Hawliau Anabledd a Fforwm LGB Cymru am y cyngor arbenigol y maent wedi'i ddarparu ar gyfer y Pwyllgor. Mae eu cyfraniadau wedi bod yn rhai pwysig iawn. Yn ogystal, hoffwn ddiolch i'r llu o bobl o ddaeth i siarad â'r Pwyllgor; mae eu cyfraniadau hwythau wedi bod yn werthfawr tu hwnt. Yn enwedig, hoffwn ddiolch i bawb sydd wedi cyfrannu at ein hadolygiad o'r gwasanaethau a ddarperir ar gyfer Sipsiwn a Theithwyr. Mae'r toreth o dystiolaeth yr ydym wedi'i chasglu o'r cyflwyniadau i'r Pwyllgor, o'r ymweliadau â safleoedd Sipsiwn-Deithwyr ac o'r ystod o weithgareddau eraill a gynhaliwyd wedi bod yn hynod o bwysig i gyfoethogi ein hadolygiad.

Mae'r Pwyllgor hwn, a'r Cynulliad cyfan, wedi cyflawni gwaith da wrth fynd i'r afael ag anghydraddoldeb ac wrth wneud materion cydraddoldeb ac amrywiaeth yn rhan o'r prif lif. Serch hynny, mae llawer i'w wneud o hyd. Ar ddiwedd sesiwn gyntaf y Cynulliad, hoffwn ddymuno pob llwyddiant i'r Pwyllgor Cyfle Cyfartal nesaf wrth iddo barhau â'r gwaith o sicrhau cydraddoldeb go iawn i bawb yng Nghymru.

YR ADRODDIAD HWN

1. Gosodwyd adroddiad blynyddol y Pwyllgor ar gyfer 2001-2002 gerbron y Cynulliad ar 10 Hydref 2002. Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi gweithgareddau'r Pwyllgor ers hynny tan ddiwedd sesiwn gyntaf y Cynulliad ym mis Ebrill 2003. Mae'r adroddiad hefyd yn cynnwys crynodeb cyffredinol o waith y Pwyllgor yn ystod y pedair mlynedd diwethaf, ac y mae'n nodi cynigion ar gyfer gweithgareddau i'r Pwyllgor nesaf eu hystyried.

CEFNDIR Y PWYLLGOR

2. Mae Rheolau Sefydlog y Cynulliad yn ei gwneud yn ofynnol i'r Pwyllgor Cyfle Cyfartal archwilio trefniadau'r Cynulliad i hyrwyddo cyfle cyfartal i bawb wrth arfer ei swyddogaethau a'r modd y mae'n cynnal ei fusnes. Mae adran 48 a 120 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998 hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cynulliad sicrhau bod cyfle cyfartal i bawb.

3. Nodir manylion cylch gorchwyl y Pwyllgor yn Rheol Sefydlog 14 (Atodiad1). Ceir rhestr o aelodau'r pwyllgor yn Atodiad 2. Ceir crynodeb o agendâu y Pwyllgor yn ystod 2001-02 yn Atodiad 3.

4. Un o ddiddordebau'r Pwyllgor yw sicrhau bod cyfathrebu cyson rhwng y sefydliadau sy'n cynrychioli grwpiau lleiafrifol a than anfantais a phob lefel yn y Cynulliad. Er mwyn cyflawni hyn, mae'r sefydliadau canlynol yn wahoddedigion sefydlog i'r Pwyllgor: y Comisiwn Cyfle Cyfartal (EOC), y Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol (CRE), y Comisiwn Hawliau Anabledd (DRC) a Fforwm Lesbiaid, Hoywon a Phobl Ddeurywiol Cymru (Fforwm LGB Cymru).

5. Mae Rheol Sefydlog 14 yn disgwyl bod y Pwyllgor yn rhoi sylw arbennig i'r angen i'r Cynulliad osgoi gwahaniaethu ar sail rhyw, hil neu anabledd. Tra'n cynnal y ffocws yma, mae'r Pwyllgor hefyd yn ystyried mathau eraill o wahaniaethu ac allgáu cymdeithasol gan gynnwys oed, crefydd a thueddfryd rhywiol.

6. Mae'r Pwyllgor wedi mynd ati mewn nifer o ffyrdd i archwilio'r modd y mae'r Cynulliad yn cyflawni ei ddyletswydd i hyrwyddo cyfle cyfartal i bawb. Yn ogystal â'r adroddiad blynyddol, mae hyn yn cynnwys codi nifer o faterion sydd o ddiddordeb ac sy'n peri pryder i'r Pwyllgor gyda'r Gweinidog perthnasol, yr Ysgrifennydd Parhaol neu adran bolisi; comisiynu adroddiadau ar faterion penodol; derbyn sylwadau a chyflwyniadau gan sefydliadau o'r tu allan i'r Cynulliad a chadw mewn cysylltiad â'r comisiynau cydraddoldeb.

CRYNODEB O WEITHGAREDDAU'R PWYLLGOR O FIS HYDREF 2002 TAN FIS EBRILL 2003

Yr adolygiad o'r gwasanaethau a ddarperir i Sipsiwn a Theithwyr

7. Mae'r adolygiad o'r gwasanaethau a ddarperir i Sipsiwn a Theithwyr wedi bod yn un o brif elfennau gwaith y Pwyllgor ers mis Hydref.

8. Yn ei gyfarfodydd, mae'r Pwyllgor wedi derbyn tystiolaeth gan amryw o ddarparwyr gwasanaethau ym meysydd iechyd, addysg a llety, yn ogystal â chlywed gan grŵp o bobl ifanc o gymuned y Sipsiwn-Deithwyr. Mae'r Pwyllgor hefyd wedi ymweld â nifer o safleoedd Sipsiwn-Deithwyr ac wedi cynnal seminar ar gyfer y rheini sy'n darparu gwasanaethau ar eu cyfer.

9. Bellach, mae'r Pwyllgor yn dirwyn yr adolygiad i ben, a chyhoeddir adroddiad ac argymhellion cyn bo hir.

Penodiadau Cyhoeddus

10. Mae'r Pwyllgor wedi ystyried ymhellach y prosesau sy'n arwain at benodiadau cyhoeddus, er mwyn sicrhau y ceir cynrychiolaeth ehangach ar draws holl ystod y gymdeithas.

11. Ym mis Rhagfyr 2002, derbyniodd y Pwyllgor gyflwyniad gan Fwrdd yr Iaith Gymraeg am nifer y siaradwyr Cymraeg sydd ar fyrddau cyrff y GIG. Yn ystod yr un cyfarfod, trafododd y Pwyllgor gyflwyniad gan Glymblaid Genedlaethol Menywod Cymru ynghylch profiad menywod o benodiadau cyhoeddus.

12. Yn ei gyfarfod ym mis Mawrth, bydd y Pwyllgor yn derbyn y newyddion diweddaraf ynghylch gwaith y Cynulliad ar benodiadau cyhoeddus.

Cyflog Cyfartal

13. Ddechrau 2001, cyhoeddwyd adroddiad Tasglu'r Comisiwn Cyfle Cyfartal, *Cyflog Teg*, a oedd yn tynnu sylw at y ffaith bod y bwlch rhwng cyflogau dynion a menywod wedi aros ar lefel annerbyniol o uchel.

14. Ym mis Gorffennaf 2001, sefydlwyd grŵp cyfeirio anffurfiol, o dan gadeiryddiaeth David Melding, i oruchwylio datblygiad ymgyrch ar Gyflog Cyfartal gan y Cynulliad, y Comisiwn Cyfle Cyfartal a Chyngor Undebau Llafur Cymru. Lansiwyd yr ymgyrch yn ffurfiol ar 7 Mawrth 2002 yng Nghaerdydd ac Abertawe, a dilynwyd hynny gan gyfres o seminarau i'r sector cyhoeddus.

15. Mae'r Pwyllgor wedi monitro hynt yr ymgyrch yn ystod y flwyddyn, ac y mae'n croesawu'r newyddion bod y Cynulliad wedi ennill Gwobr Castle am ei waith yn hyrwyddo cyflog cyfartal. Bydd y Pwyllgor yn ystyried adroddiad ar yr ymgyrch yn ei gyfarfod ym mis Mawrth, ac y mae'n bwriadu gwneud argymhellion ynghylch sut y gellir bwrw ati â'r ymgyrch.

Y Ddeddf Cysylltiadau Hiliol (Diwygio)

16. Daeth y Ddeddf Cysylltiadau Hiliol (Diwygio) 2000 i rym ym mis Ebrill 2001 a rhoddodd ddyletswydd ar bob awdurdod cyhoeddus i gael gwared ar wahaniaethu hiliol. Mae hefyd yn rhoi pŵer i'r Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol i ddrafftio codau ymarfer ar gyfer unrhyw grŵp o bobl a enwir yn y Ddeddf ac, ar ôl ymgynghori a chael cymeradwyaeth yr Ysgrifennydd Gwladol, i osod y codau hynny gerbron y Senedd a'u gorfodi gan y Comisiwn.

17. Nododd y Pwyllgor y bydd y dyletswyddau statudol sy'n cael eu gorfodi ar gyrff cyhoeddus gan y Ddeddf yn cael effaith arwyddocaol ar hyrwyddo cydraddoldeb hiliol. Mae'r Pwyllgor wedi derbyn y newyddion diweddaraf ar ddatblygiad cynllun cydraddoldeb hiliol y Cynulliad. Ym mis Chwefror 2003, trafododd y Pwyllgor adroddiad gan y Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol ar berfformiad cyrff cyhoeddus yng Nghymru wrth baratoi cynlluniau cydraddoldeb hiliol. Cytunodd y Pwyllgor gynnal asesiad pellach o'r cynnydd a gafwyd yn y maes hwn.

Adroddiad McKenzie - Codi Pob Llais

18. Croesawodd y Pwyllgor adroddiad Roger McKenzie, *Codi Pob Llais: Adroddiad a Chynllun Gweithredu i fynd i'r afael â hiliaeth sefydliadol yng Nghynulliad Cenedlaethol Cymru*, pan y'i cyhoeddwyd ym mis Mawrth 2001. Mae'n annog y Cynulliad a'r pleidiau gwleidyddol yng Nghymru i roi'r argymhellion yn yr adroddiad ar waith. Ym mis Tachwedd a mis Rhagfyr 2002, rhoddodd swyddogion y Cynulliad y newyddion diweddaraf i'r Pwyllgor ynghylch y modd y rhoddwyd yr adroddiad yn ei gyfanrwydd ar waith, yn ogystal ag argymhellion penodol. Roedd y Pwyllgor hefyd yn falch i dderbyn asesiad gan Roger McKenzie ym mis Rhagfyr 2002 o'r modd y rhoddwyd ef ar waith hyd yn hyn. Bydd y Pwyllgor yn clywed y newyddion diweddaraf unwaith eto yn ei gyfarfod ym mis Mawrth 2003.

Mynediad i orsafoedd pleidleisio

19. Mae'r Pwyllgor wedi parhau i gymryd diddordeb byw ym mater mynediad i orsafoedd pleidleisio. Yn ei gyfarfod ym mis Tachwedd 2002, trafododd y Pwyllgor y mater gyda chynrychiolwyr y Comisiwn Hawliau Anabledd, Scope a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Argymhellodd y Pwyllgor y dylid cynnal astudiaeth o fynediad, tebyg i'r adroddiadau "Polls Apart" gynt, yn ystod etholiadau'r Cynulliad. Roedd y Pwyllgor yn falch iawn y cytunodd y Gweinidog dros Lywodraeth Leol a Thai i fwrw ati â'r argymhelliad hwn.

20. Ym mis Mawrth 2003, bydd y Pwyllgor yn ystyried ei ymateb i ymgynghoriad y Comisiwn Etholiadol ar fynediad cyfartal i weithdrefnau etholiadol.

'Equality and Diversity: Making it Happen' - Ymgynghoriad Llywodraeth y DU ar Un Corff dros Gydraddoldeb

21. Yn ei gyfarfod ym mis Chwefror 2003, bu'r Pwyllgor yn ystyried ymgynghoriad Llywodraeth y DU ar y cynigion ar gyfer un corff dros gydraddoldeb. Medrodd y Pwyllgor ystyried canlyniadau cyfres o ddigwyddiadau ymgynghori a gynhaliwyd ledled Cymru, yn ogystal â barn y comisiynau statudol dros gydraddoldeb.

22. Wrth i'r Pwyllgor ystyried yr ymgynghoriad, seiliwyd y drafodaeth ar yr egwyddor mai dymuniad i hyrwyddo a datblygu cydraddoldeb a ddylai yrru'r gwaith o ddiwygio'r strwythurau presennol. Ni ddylid ei ystyried fel ateb cyflym i broblem weinyddol, ac ni ddylid ei ddefnyddio er mwyn ceisio sicrhau manteision economaidd. Pwysleisiodd y Pwyllgor y byddai angen un ddeddf yn sail i'r corff newydd, a bod un ddeddf cydraddoldeb yn hanfodol er mwyn iddo weithio'n effeithiol. Yn ogystal, pwysleisiodd y Pwyllgor fod angen i unrhyw gorff newydd gael presenoldeb cryf a mwy neu lai annibynnol yng Nghymru, gyda chysylltiadau ffurfiol â'r Cynulliad. Byddai hyn yn rhoi llais go iawn i'r Cynulliad yn y modd y câi'r corff newydd ei reoli, ac yn ei gyfeiriad strategol. Cododd y Pwyllgor y materion hyn yn ei ymateb i'r ymgynghoriad a bydd yn parhau i ddilyn hynt y gwaith yn y maes.

Tueddfryd rhywiol

23. Yn ei gyfarfod ym mis Hydref 2002, derbyniodd y Pwyllgor gyflwyniad gan un o'i wahoddedigion sefydlog diweddaraf, Fforwm LGB Cymru. Yn ei gyfarfod ym mis Mawrth 2003, bydd y Pwyllgor yn ystyried y gwaith a gyflawnwyd yn mynd i'r afael â nifer o faterion a godwyd yn y cyflwyniad hwnnw. Bydd hyn yn cynnwys y newyddion diweddaraf am ddarparu canllawiau i golegau hyfforddi athrawon ynghylch rhoi cyngor ar hunaniaeth a thueddfryd rhywiol; cynlluniau cofrestru partneriaethau sifil; cydnabod perthnasau y tu allan i briodas mewn cynlluniau pensiwn; diddymu Adran 28 a goblygiadau pleidlais Tŷ'r Arglwyddi ar y Mesur Mabwysiadu a Phlant.

An Absolute Duty

24. Yn ei gyfarfod ym mis Ionawr 2003, trafododd y Pwyllgor sut y gellid gweithredu'r argymhellion a geir yn y ddogfen "An Absolute Duty", sef adroddiad a gyhoeddwyd dan arweiniad yr Athro Teresa Rees ar ran y Sefydliad Materion Cymreig.

Diabetes UK

25. Yn ei gyfarfod ym mis Hydref 2002, derbyniodd y Pwyllgor gyflwyniad ar gyfres o brosiectau y mae Diabetes UK yn eu cynnal. Mae'r prosiectau hyn yn ceisio darparu gwybodaeth hybu iechyd sy'n hawdd i bobl gael gafael arni. Maent hefyd yn ceisio gwella mynediad i wasanaethau gofal iechyd yn gyffredinol ar gyfer cymunedau pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig.

Yr Iaith Ddwylo Brydeinig

26. Yn ei gyfarfod ym mis Chwefror 2003, derbyniodd y Pwyllgor gyflwyniad ar yr Iaith Ddwylo Brydeining (BSL). Cytunodd y Pwyllgor fwrw ati â nifer o gamau er mwyn hyrwyddo'r defnydd a wneir o'r Iaith Ddwylo Brydeinig, a'r gydnabyddiaeth swyddogol a geir iddi.

CYRFF CYHOEDDUS SYDD YNGHLWM Â HYRWYDDO CYFLE CYFARTAL

Y Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol

27. Ar 17 Hydref 2002 bu'r Pwyllgor yn ystyried Adroddiad Blynyddol y Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol yn unol â Rheol Sefydlog 6.6. Y prif faterion oedd yn codi o'r adroddiad oedd:

- hyrwyddo'r ddyletswydd gyhoeddus o dan Ddeddf Cysylltiadau Hiliol (Diwygio) 2000;
- meithrin partneriaethau gyda'r sector preifat;
- cysylltu â phob cymuned;
- parhau â'r gwaith o ad-drefnu'r Comisiwn yn fewnol.

Comisiwn Hawliau Anabledd

28. Ar 14 Tachwedd 2002, bu'r pwyllgor yn ystyried Adroddiad Blynyddol y Comisiwn Hawliau Anabledd yn unol â Rheol Sefydlog 6.6. Y prif faterion oedd yn codi o'r adroddiad oedd:

- derbyn mwy o adroddiadau am wasanaethau cyngor oddi wrth unigolion;
- bod y tueddiad i ddod i gytundeb y tu allan i'r llys yn ei gwneud yn anodd datblygu cyfraith achos;
- ei bod yn bwysig gweithio mewn partneriaeth i sicrhau y bodlonir gofynion y Ddeddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd; a
- ei bod yn bwysig cynnal gweithgareddau i godi proffil, a gwaith hyfforddiant a chynyddu ymwybyddiaeth.

Comisiwn Cyfle Cyfartal

29. Ar 12 Rhagfyr 2002, bu'r Pwyllgor yn ystyried Adroddiad Blynyddol y Comisiwn Cyfle Cyfartal yn unol â Rheol Sefydlog 6.6. Y prif themâu oedd:

- cyflog cyfartal;
- trefniadau gweithio hyblyg;
- cybwysedd rhwng bywyd a gwaith i ddynion a menywod;
- hyrwyddo cydraddoldeb fel arfer busnes dda, a fydd yn arwain at sefydliadau iachach; a
- chynyddu nifer y menywod sydd mewn bywyd cyhoeddus.

CRYNODEB O WEITHGAREDDAU ALLWEDDOL Y PWYLLGOR CYFLE CYFARTAL YN YSTOD Y SESIWN GYNTAF

30. Ceir crynodeb o weithgareddau'r Pwyllgor dros y pedair mlynedd diwethaf yn y tabl canlynol:

MAES	GWEITHGAREDD
Cyffredinol	- Pan y'i sefydlwyd, comisiynodd y Pwyllgor asesiad o'r graddau yr oedd is-adrannau polisi'r Cynulliad yn ystyried materion cydraddoldeb. Mae pob un o adroddiadau blynyddol y Pwyllgor wedi darparu'r wybodaeth ddiweddaraf ar y pwnc hwn. - Gwahoddodd y Pwyllgor y cyrff statudol dros gydraddoldeb - y Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol, y Comisiwn Hawliau Anabledd a'r Comisiwn Cyfle Cyfartal (ac yn ddiweddarach Fforwm LGB Cymru) i fod yn wahoddedigion sefydlog yn y Pwyllgor.
Mynediad i adeiladau hanesyddol	- Ym mis Tachwedd 2001, bu'r Pwyllgor yn ystyried canllawiau drafft CADW ar fynediad i adeiladau hanesyddol.
Mynediad i orsafoedd pleidleisio	- Ym misoedd Ebrill a Thachwedd 2002, bu'r Pwyllgor yn ystyried mater mynediad i orsafoedd pleidleisio, gan dderbyn cyflwyniadau gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, SCOPE, y Comisiwn Etholiadol a'r Comisiwn Hawliau Anabledd. - Mae'r Pwyllgor yn ymateb yn ffurfiol i ymgynghoriad y Comisiwn Etholiadol ar fynediad cyfartal i weithdrefnau etholiadol.
An Absolute Duty	- Ym mis Ionawr 2003, trafododd y Pwyllgor gynllun ar gyfer gweithredu'r argymhellion a geir yn y ddogfen "An Absolute Duty". - Ym mis Gorffennaf 2002, trafododd y Pwyllgor yr adroddiad "An Absolute Duty".
Adroddiadau blynyddol y Comisiynau statudol	- Mae'r Pwyllgor wedi ystyried adroddiadau blynyddol y tri Comisiwn statudol dros gydraddoldeb.
Materion sy'n ymwneud â lloches	- Ym misoedd Gorffennaf a Thachwedd 2001, derbyniodd y Pwyllgor dystiolaeth ynghylch y modd y caiff ceiswyr lloches eu trin yng Nghymru. - Ysgrifennodd y Pwyllgor at y Swyddfa Gartref yn amlinellu ei bryderon ynghylch y modd y câi ceiswyr lloches eu trin, ac roedd yn falch o glywed bod yr arfer o gartrefu ceiswyr lloches yng ngharchar Caerdydd wedi dod i ben.

MAES	GWEITHGAREDD
Cyflog Cyfartal	- Yn 2001, bu'r Pwyllgor yn ystyried adroddiad y Comisiwn Cyfle Cyfartal, "Cyflog Teg". - Sefydlodd y Pwyllgor grŵp cyfeirio anffurfiol, gan gynnwys cynrychiolwyr y Comisiwn Cyfle Cyfartal a Chyngres yr Undebau Llafur, er mwyn cynnal ymgyrch cyflog cyfartal. Mae'r grŵp cyfeirio wedi cwrdd yn rheolaidd, ac mae Aelodau wedi cymryd rôl weithredol yn llywio cyfeiriad yr ymgyrch ac yn mynychu digwyddiadau.
Codi ymwybyddiaeth o gydraddoldeb	- Bu'r Pwyllgor yn ystyried rhaglen arfaethedig y Cynulliad o hyfforddiant ymwybyddiaeth cydraddoldeb i staff, a chymeradwyodd hyfforddiant ar gyfer yr Aelodau. - Anogodd y Pwyllgor bob plaid i sicrhau bod unrhyw aelod sy'n cymryd rhan ar banel dethol wedi derbyn hyfforddiant cydraddoldeb.
Materion cydraddoldeb ym maes llywodraeth leol	- Mae'r Pwyllgor wedi cynnal ystod o drafodaethau gyda Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Syniad ar faterion cydraddoldeb sy'n ymwneud â llywodraeth leol - gan gynnwys mynediad i orsafoedd pleidleisio, Gwerth Gorau ac Archwiliadau Cydraddoldeb o lywodraeth leol.
Materion cydraddoldeb yn y GIG	- Ym mis Mehefin 2001, bu'r Pwyllgor yn ystyried cydraddoldeb mewn penodiadau yn y GIG. - Ym mis Gorffennaf 2000, bu'r Pwyllgor yn ystyried Strategaeth Adnoddau Dynol GIG Cymru.
Cyflwyniadau cyffredinol gan sefydliadau sydd â diddordeb mewn materion sy'n gysylltiedig â chydraddoldeb	Mae'r Pwyllgor wedi derbyn cyflwyniadau gan ystod o sefydliadau eraill, ar wahân i'r materion penodol eraill sydd wedi'u rhestru yma, gan gynnwys: - Clymblaid Genedlaethol Menywod Cymru - ar benodiadau cyhoeddus ac ymarfer y Swyddfa Gabinet, 'Listening to Women' - Cymdeithas Pobl Fyddar Prydain - ar gydnabod yr Iaith Ddwylo Brydeinig - Chwarae Teg - Trefnwyr y Gyngres Amrywiaeth Ddiwylliannol Byd Eang - Diabetes UK - ar wella mynediad i wasanaethau gofal iechyd ar gyfer cymunedau pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig - Cyngor Cymru i'r Deillion a SENSE Cymru - ar arolwg o gymorth gan awdurdodau lleol ar gyfer pobl sy'n ddall a byddar - Cyngor Cymru i'r Deillion - ar y prosiect Young View - Rhwydwaith Cydraddoldeb Hiliol Gogledd Cymru - ar eu gwaith
Y Ddeddf Hawliau Dynol	Mae'r Pwyllgor wedi ystyried goblygiadau'r Ddeddf Hawliau Dynol ac, ar ddau achlysur, wedi penderfynu peidio â chynnwys hawliau dynol yn ei gylch gwaith.

MAES	GWEITHGAREDD
Rhoi 'Codi Pob Llais' a pholisi recriwtio'r Cynulliad ar waith	- Ym mis Ionawr 2002, ac yn rheolaidd ers hynny, mae'r Pwyllgor wedi ystyried y newyddion diweddaraf ynghylch rhoi 'Codi Pob Llais' ar waith. - Mae'r Pwyllgor hefyd wedi ystyried materion sy'n ymwneud â pholisi recriwtio'r Cynulliad, a hynny mewn cryn ddyfnder.
Adroddiad MacPherson ar Lofruddiaeth Stephen Lawrence	Cyflawnodd y Pwyllgor gryn dipyn o waith ar weithredu'r argymhellion addysg a geir yn adroddiad MacPherson. Bu'r Pwyllgor yn ystyried cyflwyniadau gan ystod eang o sefydliadau, gan gynnwys staff ACCAC, Estyn, y Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol, Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru, Race Equality First, Cymdeithas Lleiafrifoedd Ethnig Cymru Gyfan a Heddlu De Cymru.
Caffael	Mae'r Pwyllgor wedi ystyried sut y gall y Cynulliad ddefnyddio ei bŵer fel prynwr mawr i gaffael nwyddau gan gwmnïau sydd wedi ymrwymo i egwyddorion cyfle cyfartal, gan gynnwys datblygu Cod Ymarfer Gwirfoddol.
Penodiadau cyhoeddus	- Derbyniodd y Pwyllgor gyflwyniad ym mis Hydref 2000 a mis Mehefin 2002 gan y Fonesig Rennie Fritchie, y Comisiynydd Penodiadau Cyhoeddus. - Hefyd, bu'r Pwyllgor yn ystyried y cynllun gweithredu, 'Mainstreaming Equality in Public Appointments'. - Ym mis Ionawr 2002, bu'r Pwyllgor yn ystyried adroddiad drafft yr adolygiad o dâl a threuliau y rheini sydd wedi'u penodi i swyddi cyhoeddus. - Ym mis Mawrth 2002, bu'r Pwyllgor yn ystyried y Cod Ymarfer ar Benodiadau Cyhoeddus.
Cyfarwyddebau Hil a Chyflogaeth	- Ym mis Ionawr 2002, derbyniodd y Pwyllgor gyflwyniad ar y Cyfarwyddebau hyn gan yr Adran Diwydiant a Masnach. - Ym mis Mawrth 2002, trafododd y Pwyllgor ei safbwynt ar y Cyfarwyddebau. - Yn ei gyfarfod ar 13 Chwefror 2003, bu'r Pwyllgor yn ystyried canlyniadau digwyddiadau a gynhaliwyd i drafod ymgynghoriad Llywodraeth y DU ar un corff dros gydraddoldeb, a chyflwynodd ei ymateb ei hun i'r ymgynghoriad.
Y Ddeddf Cysylltiadau Hiliol (Diwygio)	- Bu'r Pwyllgor yn ystyried goblygiadau'r Mesur drafft ym mis Ionawr 2001. - Ym mis Hydref 2001, cafwyd trafodaeth rhwng y Pwyllgor a swyddogion o'r Swyddfa Gartref ynghylch y modd y byddai'r Ddeddf yn gweithio. - Mae'r Pwyllgor wedi ystyried Cynllun Cydraddoldeb Hiliol y Cynulliad sawl gwaith yn ystod 2002. - Yn ystod 2002 a 2003, mae'r Pwyllgor wedi trafod asesiadau'r Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol o'r graddau y mae cyrff cyhoeddus yng Nghymru yn cydymffurfio â'r Ddeddf.

MAES	GWEITHGAREDD
Yr adolygiad o'r gwasanaethau a ddarperir i Sipsiwn a Theithwyr	Mae'r Pwyllgor wedi cynnal adolygiad manwl o'r gwasanaethau a ddarperir ar gyfer Sipsiwn a Theithwyr, ac mae'r adroddiad ar yr ymchwiliad hwnnw wrthi'n cael ei baratoi. Mae'r Pwyllgor wedi derbyn tystiolaeth mewn amryw o ffyrdd, gan gynnwys: - Cyflwyniadau ysgrifenedig - Cyflwyniadau yn ystod cyfarfodydd y Pwyllgor - Ymweliadau â safleoedd Sipsiwn-Deithwyr - Arolwg o awdurdodau lleol
Tueddfryd rhywiol	- Bu'r Pwyllgor yn ystyried cyflwyniad gan Stonewall ar y cod ymarfer gwirfoddol ar dueddfryd rhywiol. - Gwahoddwyd Fforwm LGB Cymru i fod yn un o wahoddedigion sefydlog y Pwyllgor. - Ym mis Hydref 2002, trafododd y Pwyllgor flaenraglen waith Fforwm LGB Cymru.
Y Gymraeg	- Ym mis Hydref 2000, bu'r Pwyllgor yn ystyried materion cydraddoldeb sy'n gysylltiedig â'r Gymraeg. - Ym mis Mawrth 2002, trafododd y Pwyllgor adroddiad y Pwyllgor Diwylliant ar y Gymraeg. - Ym mis Rhagfyr 2002, derbyniodd y Pwyllgor gyflwyniad ar y nifer o siaradwyr Cymraeg sydd ar fyrddau cyrff iechyd.

CYNIGION AR GYFER GWEITHGAREDDAU'R PWYLLGOR CYFLE CYFARTAL NEWYDD

31. Mae'r tabl canlynol yn cynnwys rhai awgrymiadau ar gyfer gweithgareddau'r Pwyllgor Cyfle Cyfartal newydd:

GWEITHGAREDD
Ystyried adroddiad a wnaed o dan Adran 120 o Ddeddf Llywodraeth Cymru ynghylch sut y mae'r Cynulliad wedi cyflawni ei ddylestwyddau o ran hyrwyddo cyfle cyfartal yn ystod y flwyddyn ariannol ddiwethaf
Adroddiad yr adolygiad Sipsiwn-Deithwyr - dilyn hynt y gwaith
Dilyn hynt yr ymgyrch Cyflog Cyfartal wedi'r adroddiad dros dro a'r adroddiad strategaeth i'r dyfodol a gytunwyd gan y Pwyllgor Cyfle Cyfartal sy'n dod i ben ar 20 Mawrth 2003. Cynnal yr ymgyrch am yr ail flwyddyn
Ystyried yr adroddiad 'Beyond the Bus Shelter - young women's choices in rural areas' - cais gan Gynulliad Merched Cymru
Cynnal archwiliad o Gynlluniau Cydraddoldeb Hiliol - cais gan y Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol, a gymeradwywyd gan y Pwyllgor ar 13 Chwefror 2003
Derbyn cyflwyniad gan y Comisiwn Archwilio ynghylch prif ffrydio cydraddoldeb yn eu gwaith archwilio - cais gan y Comisiwn Archwilio
Lloches - trafod pryderon ynghylch effaith y gofynion yn Neddf Cenedligrwydd, Mewnfudo a Lloches 2002 i hawlio lloches yn syth ar ôl cyrraedd y DU.
Yr Iaith Ddwylo Brydeinig - cyflwyniad i ddilyn y cyflwyniad a gafwyd yn y cyfarfod ym mis Chwefror 2003
Dilyn hynt "Young disabled people tell us about the best and worst in Wales" - Cytunodd y Pwyllgor i baratoi ymateb i'r adroddiad gan Weinidogion a phwyllgorau pwnc yn ei gyfarfod ar 16 Ionawr 2003.
Cyflwyniad gan y Comisiynydd Penodiadau Cyhoeddus - Mae'r Pwyllgor eisoes wedi penderfynu gwahodd y Comisiynydd i drafod ei hadroddiad blynyddol bob blwyddyn
Offeryn Polisi Cydraddoldeb
Cyllidebu sy'n hyrwyddo cydraddoldeb rhwng y rhywiau - cais gan y Comisiwn Cyfle Cyfartal
Ystyried materion sy'n ymwneud â chydraddoldeb sy'n gysylltiedig â thegwch economaidd a chymdeithasol – cytunwyd yng nghyfarfod 20 Mawrth 2003
Dilyniant i adroddiad Polls Apart ar etholiadau y Cynulliad yn 2003 – a gytunwyd yng Nghyfarfod 20 Mawrth 2003
Ystyried dangosyddion cydraddoldeb yn yr adolygiad canol tymor o gronfeydd strwythurol – cytunwyd yng nghyfarfod 20 Mawrth
Adrodd yn ôl ar gyngres Rights into Action – cytunwyd yng nghyfarfod 20 Mawrth 2003
Ystyried ymhellach gydbwysedd o ran y rhywiau mewn awdurdodau lleol – cytunwyd yng nghyfarfod 20 Mawrth 2003
Ystyried ymhellach y cynnydd ar gael mwy o amrywiaeth mewn penodiadau cyhoeddus – cytunwyd yng nghyfarfod 20 Mawrth 2003
Ystyried y papur diwygiedig ar y gweithredu gan Lywodraeth y Cynulliad ar faterion yn ymwneud â phobl Lesbiaidd, Hoyw a Chyfunrywiol – cytunwyd yng nghyfarfod 20 Mawrth 2003

Atodiad 1

CYLCH GORCHWYL Y PWYLLGOR

Dyfyniad o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998

Adran 48

(1) Bydd y Cynulliad yn gwneud trefniadau priodol gyda'r bwriad o sicrhau fod ei fusnes yn cael ei reoli gyda sylw dyladwy i'r egwyddor y dylid rhoi cyfle cyfartal i bawb.

Adran 120

(1) Bydd y Cynulliad yn gwneud trefniadau priodol gyda'r bwriad o sicrhau fod ei swyddogaethau'n cael eu cyflawni gyda sylw dyladwy i'r egwyddor y dylid rhoi cyfle cyfartal i bawb.

(2) Ar ôl pob blwyddyn ariannol bydd y Cynulliad yn cyhoeddi adroddiad sy'n cynnwys:
a) Datganiad o'r trefniadau a wnaed yn unol ag is-adran (1) a oedd mewn grym yn ystod y flwyddyn ariannol honno; a
b) Datganiad ynghylch pa mor effeithiol y bu'r trefniadau hynny mewn hyrwyddo cyfle cyfartal.

RHEOL SEFYDLOG 14 – Y Pwyllgor Cyfle Cyfartal

<u>Teitl a Chylch Gwaith</u>

14.1. Fe geir Pwyllgor Cyfle Cyfartal, a fydd yn archwilio trefniadau'r Cynulliad ar gyfer hybu, wrth gyflawni ei swyddogaethau a rheoli'i fusnes, yr egwyddor y dylid rhoi cyfle cyfartal i bawb. Bydd y Pwyllgor hefyd yn rhoi sylw arbennig i'r angen i'r Cynulliad osgoi gwahaniaethu ar sail hil, rhyw neu anabledd.

14.2. Bydd y Pwyllgor yn cyflwyno adroddiad blynyddol i'r Cynulliad ar y trefniadau hynny a'u heffeithiolrwydd. Bydd hefyd yn adolygu ac yn adrodd i'r Cynulliad ei gasgliadau ynghylch yr Adroddiadau Blynyddol a gyflwynwyd i'r Cynulliad gan gyrff cyhoeddus sy'n ymwneud â hybu cyfle cyfartal.

<u>Aelodaeth</u>

14.3 Caiff Aelodau'r Pwyllgor eu hethol gan y Cynulliad gan ystyried pa mor ddymunol y byddai i bob pwyllgor pwnc gael ei gynrychioli ar y Pwyllgor ac er mwyn sicrhau, cyn belled ag y bo'n ymarferol, yr adlewyrchir cydbwysedd y grwpiau gwleidyddol yn y Cynulliad yn ei aelodaeth. Bydd y Cynulliad yn ethol un o'i Aelodau ar y Pwyllgor i gadeirio'r Pwyllgor, ond ni chaiff ei gadeirio gan Weinidog. Gall Aelodau nad ydynt yn Aelodau o'r Pwyllgor fynychu ei gyfarfodydd pan fyddant yn agored i'r cyhoedd. Gall unrhyw gyfryw Aelodau sydd â materion etholaethol neu ranbarthol penodol i'w trafod mewn perthynas â gwaith y Pwyllgor ofyn i'r cadeirydd

cyn unrhyw gyfarfod am ganiatâd i annerch y Pwyllgor yn y cyfarfod hwnnw; ond ni fydd gan yr Aelodau hyn bleidlais. Gall Aelodau hefyd ysgrifennu at y Cadeirydd i wneud cais i'w sylwadau ar unrhyw agwedd o waith y Pwyllgor gael eu rhoi gerbron y Pwyllgor i'w hystyried yn ei gyfarfod nesaf; a bydd y cadeirydd yn trefnu i hynny ddigwydd.

14.4 Heb leihau effaith paragraff 8.14, bydd y Pwyllgor, o bryd i'w gilydd, yn penodi ymgynghorwyr yn ôl y galw fel y gall sylwadau grwpiau lleiafrifol neu grwpiau pobl dan anfantais gael eu cyflwyno iddo.

Adroddiadau

14.5 Gall y Pwyllgor adrodd i'r Cynulliad o bryd i'w gilydd yn ogystal â chyflwyno'i adroddiad blynyddol.

Atodiad 2

Rhestr yr Aelodau

Ann Jones (Cadeirydd)	Dyffryn Clwyd	Llafur
Lorraine Barrett	De Caerdydd a Phenarth	Llafur
Eleanor Burnham	Gogledd Cymru	Democratiaid Rhyddfrydol
Carwyn Jones	Pen-y-bont ar Ogwr	Llafur
Helen Mary Jones	Llanelli	Plaid Cymru
Huw Lewis	Merthyr Tudful a Rhymni	Llafur
Val Lloyd	Dwyrain Abertawe	Llafur
David Melding	Canol De Cymru	Y Ceidwadwyr
Peter Rogers	Gogledd Cymru	Y Ceidwadwyr
Janet Ryder	Gogledd Cymru	Plaid Cymru
Owen John Thomas	Canol De Cymru	Plaid Cymru

Noder:

- Carwyn Jones fu'r Cadeirydd tan 5 Tachwedd 2002
- Etholwyd Ann Jones yn Gadeirydd ar 3 Rhagfyr 2002
- (Roedd David Melding yn Gadeirydd dros dro ar gyfer y cyfarfod ar 14 Tachwedd 2002)

Atodiad 3

Crynodeb o'r Agendâu

Ceir yr holl bapurau sy'n gysylltiedig â'r Pwyllgor yn:
http://www.cymru.gov.uk/keypubassemequalcomm/index.htm.

17 Hydref 2002
- Adroddiad y Cadeirydd
- Cyflwyniad gan y Fforwm Lesbiaid, Hoywon a Phobl Ddeurywiol
- Cyflwyniad gan Diabetes UK
- Adroddiad Blynyddol y Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol
- Yr Adolygiad Sipsiwn-Deithwyr - Iechyd - Prosiect Iechyd Teithwyr Bryste
- Yr Adolygiad Sipsiwn-Deithwyr - Iechyd - Dr Sylvaine Carr-Hill
- Yr Adolygiad Sipsiwn-Deithwyr - Iechyd - Angela Roberts
- Cofnodion y cyfarfod diwethaf
- Papur i'w nodi - Gwybodaeth gefndir ynghylch y sefyllfa gyfreithiol o ran Sipsiwn-Deithwyr, wedi'i baratoi gan Swyddfa'r Cwnsler Cyffredinol

14 Tachwedd 2002
- Adroddiad y Gweinidog
- Y sefyllfa ddiweddaraf o ran gweithredu adroddiad McKenzie a'r papur ar recriwtio uwch-was sifil yn bennaeth ar yr Uned Polisi Cydraddoldeb
- Mynediad i orsafoedd pleidleisio
- Cyflwyniad gan y Swyddfa Gartref ar ddefnyddio tocynnau i gael budd-daliadau
- Cynllun Cydraddoldeb Hiliol Cynulliad Cenedlaethol Cymru
- Ystyried Adroddiad Blynyddol y Comisiwn Hawliau Anabledd
- Yr Adolygiad Sipsiwn-Deithwyr - Addysg - Ysgol Monkton, prosiect Canolfan Ddysgu Priory
- Yr Adolygiad Sipsiwn-Deithwyr - Addysg - Gwasanaeth Addysg Wrecsam i Deithwyr
- Cofnodion y Cyfarfod Blaenorol

12 Rhagfyr 2002
- Adroddiad y Gweinidog
- Gweithredu'r Adroddiad 'Codi Pob Llais'
- Adolygiad o'r ymarfer recriwtio allanol peilot
- Adroddiad ar aelodau Cymraeg ar gyrff y GIG
- Cyflwyniad gan Glymblaid Genedlaethol Menywod Cymru
- Ystyried adroddiad blynyddol y Comisiwn Cyfle Cyfartal
- Yr Adolygiad Sipsiwn-Deithwyr - Llety - cyflwyniadau gan Bill Crumpton, rheolwr safleoedd Cyngor Sir Caerdydd; Ian Cairns Swyddog Cyswllt â Sipsiwn Cyngor Swydd Gwlad yr Haf; a Frank Milne, Rheolwr Gwasanaethau i Deithwyr Cyngor Sir Gaerfyrddin
- Cofnodion y Cyfarfod Blaenorol
- Ystyried adroddiad ar gynnydd yr Adolygiad Sipsiwn-Deithwyr
- Papurau i'w nodi - Nodyn ar fynediad i hyfforddiant ar gyfer staff CADW; Nodyn ar gydbwysedd rhwng y ddau ryw ar Grwpiau Gorchwyl a Gorffen; a llythyr oddi wrth Swyddfa Comisiynydd y Gwasanaethau Mewnfudo

16 Ionawr 2003
- Adroddiad y Gweinidog

- Papur ar weithredu'r argymhellion ar geir yn 'An Absolute Duty'
- Y newyddion diweddaraf ynghylch recriwtio i'r Cynulliad
- Yr Adolygiad Sipsiwn-Deithwyr - Adrodd yn ôl ar ymweliadau i safleoedd
- Yr Adolygiad Sipsiwn-Deithwyr - Cyflwyniad gan Sipsiwn-Deithwyr ifanc
- Cofnodion y Cyfarfod Blaenorol
- Papur i'w nodi - Llythyr oddi wrth y Comisiwn Cydraddoldeb Hiliol ynghylch nifer yr awdurdodau lleol sy'n manteisio ar gyngor ar Deddf Cysylltiadau Hiliol (Diwygio)
- Cyflwyniad gan bobl ifanc ar yr adroddiad 'Dweud eich Dweud'

13 Chwefror 2003
- Adroddiad y Gweinidog
- Cyflwyniad gan Gymdeithas Pobl Fyddar Prydain ar y defnydd a wneir o'r Iaith Ddwylo Brydeinig
- Un Corff dros Gydraddoldeb
- Cynlluniau cydraddoldeb hiliol cyrff cyhoeddus yng Nghymru
- Yr Adolygiad Sipsiwn-Deithwyr: papur ar faterion sy'n ymwneud â llety
- Cofnodion y Cyfarfod Blaenorol
- Papurau i'w nodi - ymateb gan y Swyddfa Gartref ynghylch siopa am fudd-daliadau, a llythyr am orsafoedd pleisleidio oddi wrth y Gweinidog dros Gyllid
- Sesiwn breifat - yr Adolygiad Sipsiwn-Deithwyr - adroddiad ar gynnydd

20 Mawrth 2003
- Adroddiad y Gweinidog
- Ymchwil Chwarae Teg
- Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru - Cydbwysedd rhwng y ddau ryw mewn awdurdodau lleol, a Diwrnod Rhyngwladol y Menywod
- Hynt y gwaith o wella amrywiaeth mewn penodiadau cyhoeddus
- Cyflog Cyfartal - adroddiad ar yr ymgyrch a'r strategaeth at y dyfodol
- Dilyniant i gyflwyniad gan y Fforwm Lesbiaid, Hoywon a Phobl Ddeurywiol (LGB)
- Ymgynghoriad y Comisiwn Etholiadol ar fynediad cyfartal i weithdrefnau etholiadol
- Crynodeb o weithgareddau'r Pwyllgor a gwaith at y dyfodol
- Cofnodion y cyfarfod diwethaf a phapurau i'w nodi
- Cyflwyniad am y Gynhadledd Rights into Action
- Sesiwn breifat - yr Adolygiad Sipsiwn-Deithwyr - adroddiad ar gynnydd